

УДК -339.9.012.23

Паламарчук М.В.*

МААСТРИХТСЬКІ КРИТЕРІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Виходячи з критеріїв конвергенції, виконання яких дає країнам право вступу до економічного та валютного союзу, можна здійснити аналіз відповідності української економіки європейським вимогам на основі порівняльного аналізу цих показників для України та нових членів ЄС – країн Центральної та Східної Європи (табл. 1). Вони стосуються цінової стабільності (рівень середніх темпів інфляції не повинен перевищувати три кращих показники країн-членів більше, ніж на 1,5%); дефіциту бюджету (відношення державного дефіциту до ВВП не повинне перевищувати 3%); державного боргу (відношення державного боргу до ВВП не повинно перевищувати 60%); стабільності національної валюти (протягом щонайменше двох років нормальне відхилення величини обмінного курсу національної валюти не повинне виходити за граничні значення) та відсоткових ставок (довгострокова номінальна відсоткова ставка не повинна перевищувати три кращих показники стабільності цін країн-членів більше, ніж на 2%).

Таблиця 1
Показники макроекономічної конвергенції країн ЦСЄ та України, 2009 р.

Країна	ВВП (млрд. дол.)	ВВП на душу населення (дол. США)	Зростання реального ВВП (%)	Рівень інфляції (%)	Державний борг (% ВВП)
Естонія	18,05	18800	-13,7	-0,4	7,5
Польща	423	17800	1,1	3,4	47,5
Словенія	49,55	28200	-6,2	0,8	31,4
Чехія	189,7	25100	-4,2	1,1	32,8
Угорщина	124,2	18800	-6,4	4,3	72,4
Болгарія	44,78	12600	-4,8	2,7	21,4
Латвія	24,2	14500	-17,8	3,3	32,5
Литва	35,96	15000	-16,8	4,7	31,3
Румунія	160,7	11500	-6,9	5	20
Словаччина	88,3	21900	-4,9	1,6	34,6
Україна	115,7	6400	-14,1	16,5	20,7

Джерело: 2010 CIA WORLD FACTBOOK [11]

З аналізу показників макроекономічної конвергенції можна зробити висновки про те, що Україна за деякими критеріями (зростання реального ВВП, державний борг) наближується до країн-нових членів ЄС. Але при цьому, економіка України є недостатньо стабільною, про що свідчать суттєві коливання деяких макроекономічних показників, які спостерігаються протягом останніх років.

* економіст II категорії НДЧ Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

На початок 2009 року аналіз кожного з п'ятьох критеріїв конвергенції в Україні виглядає наступним чином:

1. Державний дефіцит. Станом на 01.01.09. дефіцит Зведеного бюджету України склав 14,1 млрд. грн., а його відношення до ВВП дорівнювало 1,5% [5] (критерій конвергенції виконується).

2. Державний борг. Відношення державного та гарантованого державою боргу до ВВП на початок 2009 року становило 19,9% [5] (критерій конвергенції виконується) і збільшилось порівняно з попереднім роком на 7.6 процентного пункту.

3. Інфляція. На 01.01.09 Індекс споживчих цін становив 122,3 порівняно з 116,6% на початок 2008 року і був найвищим після 2000 року [5] (критерій конвергенції перевищено).

4. Відсоткова ставка. З метою стримування інфляційного тиску та задля стимулювання заощаджувальної активності населення Національний банк України з 01.01.08 підвищив облікову ставку з 8.0 до 10.0% річних, а з 30 квітня 2008 року – до 12.0% річних [5] (маастрихтський критерій перевищено).

5. Обмінний курс. З вересня 2008 року на тлі поглиблення світової економічної кризи відбулося значне скорочення експортних доходів разом із ускладненням доступу до зовнішніх запозичень, що спричинило дефіцит іноземної валюти на внутрішньому ринку. Це негативно вплинуло на курсову динаміку гривні до основних іноземних валют, тому в цілому за 2008 рік офіційний курс гривні до долара США впав на 52,5%. Відносно євро гривня девальвувала на 46,3%, а російського рубля – на 25,4% (маастрихтський критерій конвергенції перевищено) [5].

Отже, з п'ятьох критеріїв конвергенції в Україні виконується тільки два. Звідси постає питання, чи може Україна без допомоги з боку Євросоюзу здійснити усі потрібні перетворення. Враховуючи досвід нових членів Євросоюзу, є підстави сумніватися в цьому. Оскільки рівень технічної та фінансової підтримки країнам-кандидатам з боку Союзу був надзвичайно високим і на декілька порядків перевищував ту допомогу, яка надається Україні за програмою Tacis. Напевно, доцільно було б розробити для України спеціальну програму допомоги, аналогічну програмам, що діяли для колишніх та нинішніх країн-кандидатів. Оскільки концепція “Ширша Європа” передбачає перспективу поширення на країни-сусідів низки свобод спільного ринку, такий хід був би цілком виправданим. Водночас ЄС пов’язав збільшення технічної допомоги з досягненням прогресу в імплементації двостороннього Плану дій, що виглядає цілком закономірним. Також потрібно враховувати, що значні розміри нашої держави та кількість населення вимагатимуть від ЄС залучення доволі значних ресурсів.

Список використаної літератури

1. Гладський О. Основні умови та фактори здійснення євроінтеграційного вибору України // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2005. – № 3. – с. 95 – 101.
2. Дайнел Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції: Науково-популярне видання: англ.- К.: К.І.С., 2006.- 696 с.
3. Євроінтеграційний поступ України. Інформаційний бюлетень з євроінтеграційних питань. / Координаційне бюро європейської та євроатлантичної інтеграції Секретаріату Кабінету міністрів України. № 2, березень 2010 р.
4. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський союз: заснування і етапи становлення. — К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2001. – 448 с.
5. Річний звіт НБУ за 2008 рік.

6. Савельєв Є. Передумови поглиблення і прискорення європейської інтеграції науки // Журнал європейської економіки (укр.).- 2006.- № 2.- С.111-119.
7. Тоді Ф. Нарис історії Європейського Союзу: Науково-популярне видання: англ.- К.: К.І.С., 2001.- 142 с.
8. Україна на шляху до Європи. // Л. Хоффманн, Ф. Мьоллерс. К.: Фенікс, 2001.
9. Державний комітет статистики України. — [електронний ресурс]. — URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
10. Статистика державного та гарантованого державою боргу. — [електронний ресурс]. — URL: <http://www.tsaruk.com>
11. CIA World Factbook. — [електронний ресурс]. — URL: <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/>
12. Eurostat: European Economic Statistics. — [електронний ресурс]. — URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>